MOPS I - 020.1.2018

Nr 6

UCHWAŁA Nr LXXI/926/18
RADY MIEJSKIEJ W STALOWEJ WOLI
z dnia 23 marca 2018 r.

w sprawie uchwalenia Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Stalowa Wola na lata 2018 -2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r. poz.697 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1.

Uchwala się „Program Wspierania Rodziny dla Gminy Stalowa Wola na lata 2018 – 2020" stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2.

Wykonanie Uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Stalowej Woli.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2018 r.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Sobieraj

Stanisław Sobieraj

U Z A S A D N I E N I E

Obowiązek opracowania i realizacji 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny oraz podjęcia stosownej uchwały wynika z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.).

Głównym celem przyjęcia Programu jest wytyczenie kierunków działań zmierzających do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania i wychowania dzieci w rodzinach naturalnych, a także przywracania rodzinom zdolności do przezwyciężania ich problemów opiekuńczo – wychowawczych przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

Program Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020 stanowi rozwinięcie działań zawartych w Strategii Rozwiazywania Problemów Społecznych w Gminie Stalowa Wola na lata 2016-2022.

Ponadto Program służył będzie również jako jeden z niezbędnych elementów do ubiegania się instytucji tworzących zintegrowany system wsparcia dla rodzin na terenie Gminy, o dodatkowe środki finansowe na realizację tego zadania, pozyskiwane w ramach projektów.

Wobec powyższego podjęcie uchwały jest uzasadnione.

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
DLA GMINY STALOWA WOLA
NA LATA 2018 – 2020

Stalowa Wola 2018 r.

Wprowadzenie

Rodzina stanowi najbardziej uniwersalną formę społecznych i osobistych kontaktów człowieka i obejmuje wiele sfer jego życia. To w rodzinie tworzą się określone normy regulujące zachowania jej członków oraz role i pozycje wytwarzające wzajemne wymagania i oczekiwania. W rodzinie człowiek przeżywa najważniejszy okres, w którym kształtuje się jego styl życia, system preferowanych wartości i pogląd na świat. Bez wątpienia rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, który sprzyja jego rozwojowi lub go hamuje.

Budowanie dobrych relacji i więzi rodzinnych ma wpływ na ochronę dzieci i młodzieży przed podejmowaniem ryzykownych zachowań. Osłabienie rodziny sprzyja powstaniu sytuacji kryzysowych, dezorganizujących jej funkcjonowanie, które mogą przenosić się na środowisko lokalne. Jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, pomoc dziecku i rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwe służby i specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu.

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Stalowa Wola na lata 2018 – 2020 określa działania ukierunkowane na wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, jak również działania profilaktyczne i prorodzinne mające na celu zapobiegania marginalizacji i ich społecznemu wykluczeniu.

Wspierając rodzinę należy zwrócić uwagę na profilaktykę, jako element chroniący rodzinę przed deficytami. Element profilaktyki programu nie powinien być pomijany na rzecz działań naprawczych czy korygujących. Można zatem stwierdzić im większa interwencja w „zdrowie rodziny", tym mniejsze zagrożenie występowania w rodzinie kryzysów, trudności które mogą naruszyć jej integralność i przyczynić do zwiększenia nakładów, aby poprawić jej funkcjonowanie.

Adresatami działań programu są nie tylko rodziny z dziećmi, które doświadczają trudności w swoim funkcjonowaniu, ale każda rodzina zamieszkała na terenie Gminy Stalowa Wola. Oferta Gminy Stalowa Wola ma być atrakcyjna, przystępna, spełniać swoją misję profilaktyczną i ułatwiać wychowanie dziecka, promując tym samym model rodziny z dziećmi.

Program został opracowany w oparciu o art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017r. poz. 697 z późn. zm.), który stanowi, iż do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Program Wspierania Rodziny dla Gminy Stalowa Wola na lata 2018 – 2020 stanowi rozwinięcie działań zawartych w Strategii Rozwiazywania Problemów Społecznych w Gminie Stalowa Wola na lata 2016 – 2022. Celem strategicznym Strategii jest wypracowanie spójnego systemu wspierania rodziny na rzecz jej harmonijnego rozwoju. Cele szczegółowe to: analiza sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnienie roli, funkcji i integracji rodziny, podniesienie umiejętności opiekuńczo wychowawczych rodzin i świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny.

Prace nad Programem miały charakter interdyscyplinarny. W spotkaniu roboczym brali udział przedstawiciele następujących instytucji:

1. Dom Dziecka w Stalowej Woli,

2. Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej SZANSA w Stalowej Woli,

3. Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli,

4. Urząd Miasta w Stalowej Woli,

5. Stowarzyszenie Opieki nad Dziećmi ORATORIUM w Stalowej Woli,

6. Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej W Stalowej Woli,

7. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli,

8. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli,

9. Miejska Biblioteka Publiczna w Stalowej Woli.

Prace nad przygotowaniem Programu koordynowali pracownicy Zespołu ds. koordynacji programów społecznych, współpracy z organizacjami pozarządowymi i realizacji projektów społecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli.

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Stalowa Wola na lata 2018 – 2020 jest spójny z przepisami dotyczącymi ochrony dziecka i rodziny, w szczególności z:

1) Konwencją o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989r. (Dz.U.z 1991 r. Nr 20 poz.526)
2) Ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697 z późn. zm.)
3) Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017r. poz. 1769 z późn. zm.)
4) Ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390t.j.)
5) Ustawą z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016r. poz. 487 z późn. zm.)
6) Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016r. poz. 1817t.j)
7) Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stalowa Wola na lata 2016 – 2022 przyjętą uchwałą Nr XXXIV/420/16 z dnia 24 czerwca 2016r.
8) Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014 – 2020 z dnia 4 sierpnia 2014r.

I. Diagnoza.

Stalowa Wola jest gminą miejską położoną w południowo-wschodniej części Polski, w województwie podkarpackim, w powiecie stalowowolskim. Na obszarze 82,5 km2 według stanu na koniec 2016 roku zamieszkiwało 61 466 mieszkańców, z czego **52,3%** stanowią kobiety, a **47,7%** mężczyźni.

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców.

Liczba ludności	*2014*	*2015*	*2016*
Ogółem	63 291	62 924	61 466

Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Stalowa Wola oraz danych udostępnionych przez Urząd Miasta Stalowej Woli.

Dane dotyczące sytuacji demograficznej wskazują, iż Stalowa Wola traci swój potencjał ludnościowy – mierzony liczbą mieszkańców. W latach 2002-2016 liczba mieszkańców zmalała o **7,4%**. Średni wiek mieszkańców wynosi **42,3 lat** i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców województwa podkarpackiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski[1]. 29,4% mieszkańców Stalowej Woli jest stanu wolnego, 56,1% żyje w małżeństwie, 3,9% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,1% to wdowy/wdowcy.

Stalowa Wola ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -55. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,9 na 1000 mieszkańców Stalowej Woli. W 2016 roku urodziło się 506 dzieci, w tym 48,4% dziewczynek i 51,6% chłopców.

Tabela nr 2. Liczba kobiet.

Liczba kobiet	*2014*	*2015*	*2016*
Ogółem, w tym:	**32 962**	**32 750**	**32 155**
Wiek 0- 17	4 931	4 824	4 826
Wiek 18 – 59	19 287	18 782	17 877
Wiek 60 lat i więcej	8 744	9 144	9 452

Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Stalowa Wola oraz danych udostępnionych przez Urząd Miasta Stalowej Woli.

[1] http://www.polskawliczbach.pl/Stalowa_Wola#dane-demograficzne.

Na przestrzeni 2014r. – 2016r. liczba mieszkanek gminy Stalowa Wola w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym zmniejszała się. Natomiast wzrost liczby kobiet odnotowuje się w grupie kobiet w wieku poprodukcyjnym.

Tabela nr 3. Liczba mężczyzn.

Liczba mężczyzn	2014	2015	2016
Ogółem	**30 329**	**30 174**	**29 311**
Wiek 0- 17	5 166	5 079	5 075
Wiek 18 – 64	21 206	20 879	19 789
Wiek 65 lat i więcej	3 957	4 216	4 447

Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Stalowa Wola oraz danych udostępnionych przez Urząd Miasta Stalowej Woli.

Analiza powyższych danych wskazuje, że zwiększa się systematycznie liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Stalowowolskie społeczeństwo podlega procesom starzenia się, przez co zwiększa się liczba osób w wieku podeszłym.

Czynnikiem, który ma negatywny wpływ na funkcjonowanie rodziny jest bezrobocie. Jest zjawiskiem wielowymiarowym, wywołującym wiele negatywnych skutków społecznych i ekonomicznych. Jednym z najdotkliwszych jest utrata dochodu z pracy, która pociąga za sobą obniżenie poziomu bezpieczeństwa socjalnego oraz zagrożenie podstaw egzystencji bezrobotnego i jego rodziny. Brak pracy to nie tylko brak zarobków, brak środków utrzymania, to też poważny skutek ubożenia rodziny, który często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznych tych osób. We współczesnym świecie bezrobocie jest tym rodzajem ryzyka socjalnego, do którego przywiązuje się dużą wagę w polityce społecznej[2].

W okresie 2014r. – 2016r. w Gminie Stalowa Wola obserwuje się spadek liczby osób bezrobotnych, co może świadczyć o polepszającej się sytuacji na rynku pracy.

[2] *Polityka społeczna. Materiały do studiowania. Praca zbiorowa pod red. A. Rajkiewicza, J. Supińskiej, M. Księżopolskiego. Wydawnictwo Śląsk. Katowice 1998 passim).*

Wykres nr 1. Stopa bezrobocia w latach 2014 – 2016.

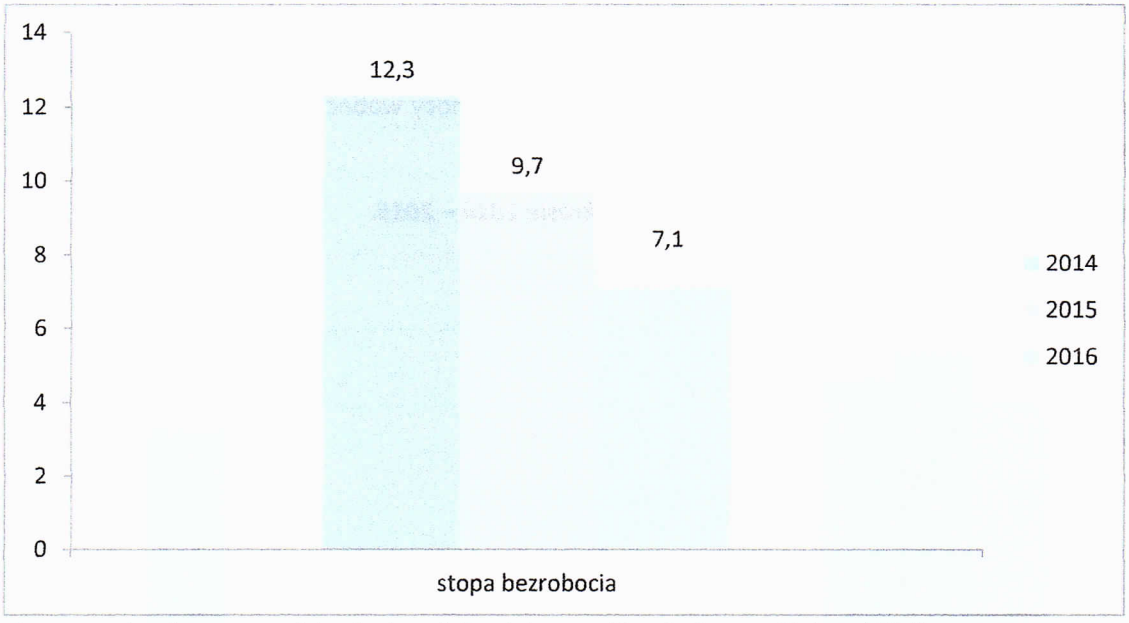

Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Stalowej Woli.

Na szczególną uwagę zasługuje sytuacja kobiet powracających na rynek pracy. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Stalowej Woli na koniec grudnia 2016 r. najwięcej bezrobotnych kobiet było w wieku od 25 do 34 lat – 300 i w wieku od 35 do 44 lat – 282. Są to z reguły matki, których stan rodzinny i wiążące się z nim obowiązki zniechęcają pracodawców do ich zatrudniania. Kobiety wiodą prym w długotrwałym pozostawaniu bez pracy (516 kobiet). Wśród kobiet bezrobotnych w Stalowej Woli dominują kobiety dobrze wykształcone, 256 kobiet bezrobotnych ma wykształcenie policealne i średnie zawodowe, 252 kobiet ma wykształcenie wyższe. 267 kobiet bezrobotnych posiada co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia.

Na nierówności na rynku pracy i bezrobocie stalowowolskich kobiet ma wpływ głównie przyjęty w społeczeństwie stereotypowy i tradycyjny podejście do ról przypisanych kobietom i mężczyznom. W Polsce dominuje tradycyjny model rodziny. Tata pracuje i zarabia na utrzymanie rodziny, a mama zajęta jest wychowaniem dzieci i prowadzeniem domu.

Szczególnym przykładem rodziny problemowej jest rodzina, w której występuje zjawisko przemocy. Przemoc w rodzinie to nie tylko znęcanie się fizyczne nad członkiem rodziny, ale także dręczenie psychiczne, wykorzystywanie seksualne i ekonomiczne. Ofiary przemocy w rodzinie stanowią przede wszystkim kobiety. Wstyd oraz wyuczona bezradność często powstrzymują je przed zerwaniem toksycznej relacji.

Istotnym czynnikiem sprzyjającym występowaniu przemocy jest stres związany z sytuacją socjalno-ekonomiczną rodziny. Bezrobocie, problemy finansowe, mieszkaniowe czy zdrowotne, a także nawarstwianie się różnych problemów może wywoływać frustrację. To z kolei może sprzyjać pojawieniu się przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie jest skutkiem wielowiekowego, społecznego przyzwolenia na krzywdzenie osób najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. W wielu środowiskach

akceptuje się bicie, stosowanie kar cielesnych i panuje przekonanie o dominującej roli mężczyzny w rodzinie.

Najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie w Stalowej Woli są kobiety. Sprawia to, że kwestia przemocy w rodzinie jest przede wszystkim problemem przemocy wobec kobiet, a w następnej kolejności przemocy wobec dzieci (wykres nr 2).

Wykres nr 2. Liczba ofiar przemocy w rodzinie w okresie 2014 – 2016.

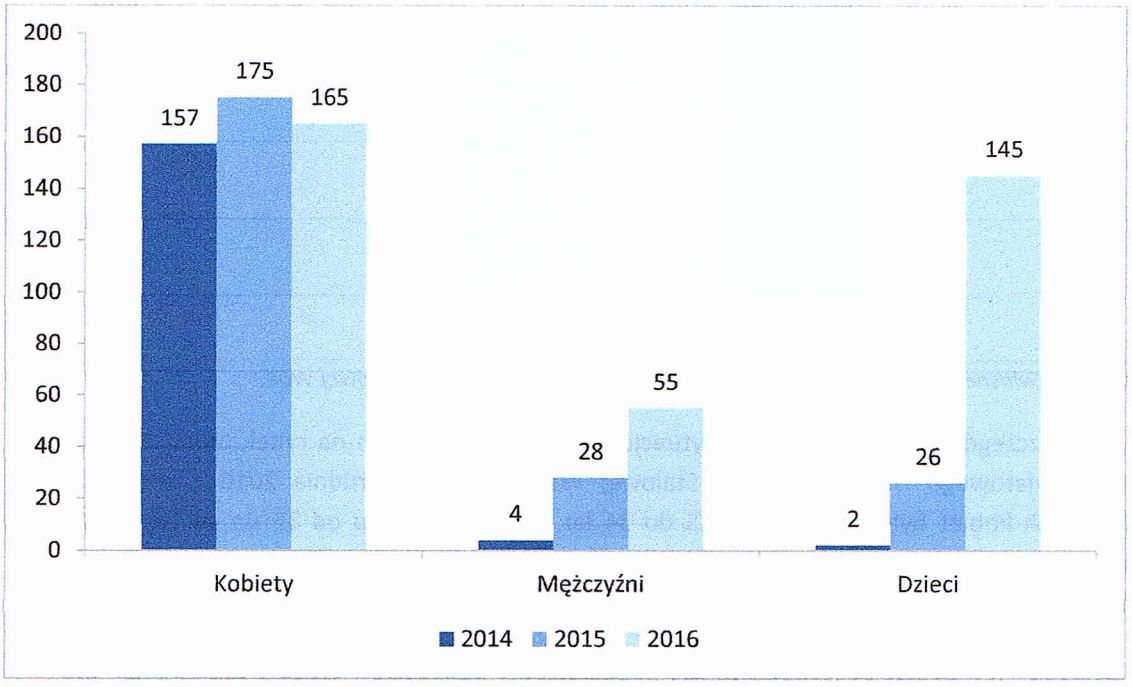

Opracowanie własne na podstawie źródeł Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli.

Na przestrzeni lat różna była akceptowalność tego zjawiska, natomiast nie ma wątpliwości, że w okresie 2014-2016 wzrastała liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty", od 80 NK w 2014 roku aż do 148 w 2016r.

Analiza danych w okresie lat 2014 - 2016 pochodząca z Komendy Powiatowej Policji w Stalowej Woli wskazuje na stały **wzrost liczby interwencji policji dotyczących przemocy w rodzinie** (wykres nr 3). W roku 2014 interwencji związanych z podejrzeniem przemocy było 59, natomiast w roku 2016 liczba tych interwencji wzrosła prawie o 100% i wynosiła 100.

Wykres nr 3. Liczba interwencji związanych z podejrzeniem przemocy.

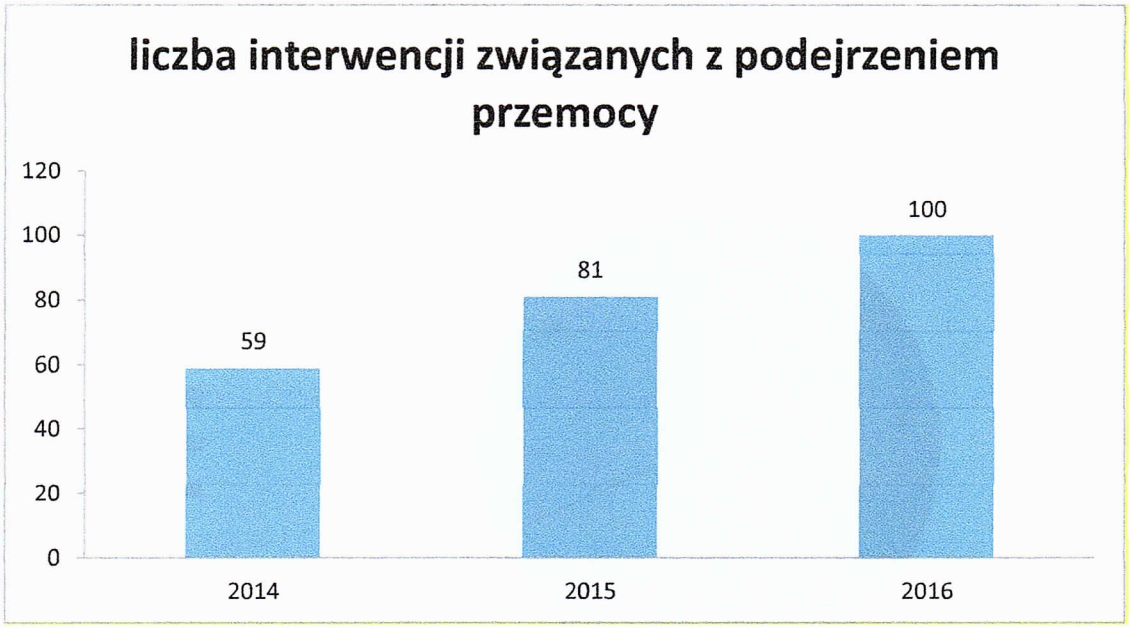

Opracowanie własne w oparciu o dane Komendy Powiatowej Policji w Stalowej Woli.

Dane w zakresie liczby interwencji związanych z awanturą domową również wskazują na tendencję wzrostową. Interwencji Policji w związku z awanturą domową w roku 2014 było 1720, natomiast w roku 2016 - 1911 (wykres nr 4).

Wykres nr 4. Liczba interwencji związanych z awanturą domową.

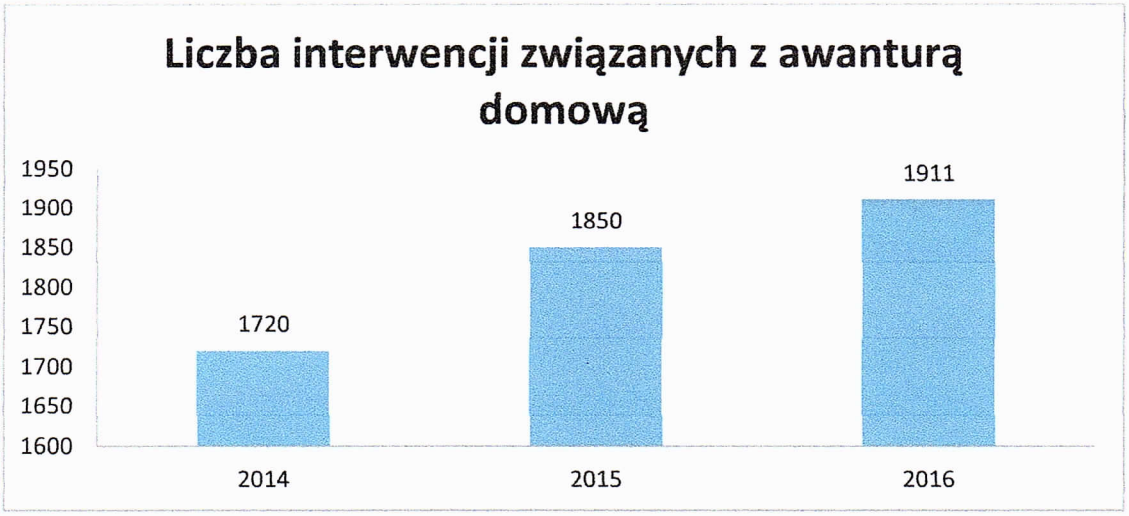

Opracowanie własne w oparciu o dane Komendy Powiatowej Policji w Stalowej Woli.

W roku 2016 roku założono 148 Niebieskich Kart związanych znęcaniem się nad rodziną a w tym samym czasie Komenda Rejonowa w Stalowej Woli rejestruje 1911 interwencji związanych z tzw. "awanturą domową"(wykres nr 4).

Z danych statystycznych Sądu Rejonowego w Stalowej Woli, III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich wynika, że w okresie od 2014 roku do 2016 roku rośnie liczba spraw dotyczących ograniczenia praw rodzicielskich z uwagi na problemy opiekuńczo – wychowawcze (wykres nr 5).

Wykres nr 5. Liczba spraw prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Stalowej Woli III Wydział Rodzinny i Nieletnich dotyczących ograniczenia praw rodzicielskich z uwagi na problemy opiekuńczo – wychowawcze w okresie 2014 – 2016.

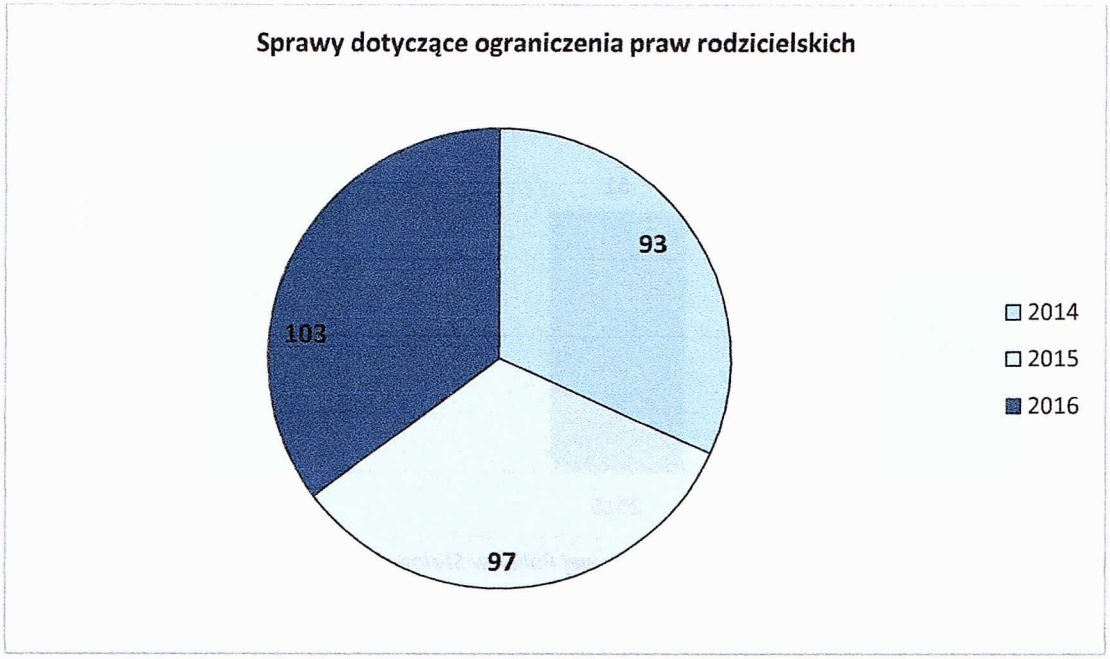

Opracowanie własne na podstawie danych III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Stalowej Woli.

II. Diagnoza rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli.

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej (art. 6 pkt 14) rodzinę stanowią osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące. Nadmienić należy, że takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa, ani więzi pokrewieństwa.

Tabela nr 4. Rodziny/osób objętych wsparciem przez MOPS w Stalowej Woli.

Lp.	Działania	2014	2015	2016
1.	Liczba rodzin/osób objętych wsparciem MOPS, w tym:	2065	1975	1960
2.	liczba rodzin/osób, którym decyzją przyznano świadczenie,	1659	1504	1419
3.	liczba rodzin/osób wobec których świadczona była wyłącznie praca socjalna	406	471	541
4.	Liczba zawartych kontraktów socjalnych, w tym:	195	118	163
5.	liczba osób objętych kontraktem socjalnym	236	202	170

Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPiPS -03 za okres 2014 – 2016.

Na przestrzeni lat od 2014r. do 2016r. obserwuje się stały spadek liczby rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli. Malejąca liczba klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli jest wynikiem:

1. Zmniejszającej się liczby mieszkańców gminy i zachodzącymi zmianami demograficznymi.
2. Z poprawiającej się sytuacji na stalowowolskim rynku pracy.
3. Wprowadzenia w kwietniu 2016 roku Programu Rządowego 500+.

Powyższe czynniki przyczyniły się do zmiany w strukturze klientów MOPS w Stalowej Woli. Wyklarowały się grupy klientów wobec, których w najbliższych latach należy ukierunkować działania zmierzające do poprawy funkcjonowania i zapobiegania wykluczeniu społecznemu.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli nr 5 w roku 2016 dominującymi przesłankami przyznawania pomocy pieniężnej i niepieniężnej w pierwszej kolejności jest długotrwała i ciężka choroba a następnie niepełnosprawność, ubóstwo, bezrobocie i bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych.

Tabela nr 5. Powody przyznania pomocy społecznej.

Lp.	Przesłanki przyznania pomocy	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
1.	Ubóstwo	956	879	791
2.	Bezrobocie	883	764	593
3.	Niepełnosprawność	865	831	841
4.	Długotrwała i ciężka choroba	1246	1124	1061
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	476	484	400
6.	Alkoholizm	350	329	306
7.	Narkomania	2	2	3
8.	Potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności	45	42	46
9.	Bezdomność	79	84	75
10.	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	33	37	25
11.	Przemoc w rodzinie	55	50	43
12.	Zdarzenie losowe	1	1	1

Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPiPS - 03 za okres 2014 – 2016.

Dane zawarte w tabeli nr 6 wskazują, że rośnie liczba rodzin wielodzietnych, korzystających ze wsparcia MOPS. Za rodzinę wielodzietną uznaje się rodzinę, która wychowuje trójkę dzieci i więcej. W roku 2014 rodzin wielodzietnych objętych wsparciem Ośrodka było 127, natomiast w roku 2016 było ich już 167 i stanowiły 32% wszystkich rodzin objętych wsparciem. W roku 2016 rodziny niepełne stanowiły 40% rodzin objętych pomocą MOPS.

Tabela nr 6. Typy rodzin objętych pomocą społeczną.

Typy rodzin	2014	2015	2016
Rodziny ogółem	2065	1975	1960
Rodziny z dziećmi w tym:	572	587	515
liczba dzieci w rodzinie	**Liczba rodzin:**	**Liczba rodzin:**	**Liczba rodzin:**
1	248	239	184
2	197	214	183
3	93	85	85
4	27	40	50
5	4	7	8
6 i więcej	3	2	5
Rodziny niepełne ogółem w tym:	251	246	209
Liczba dzieci w tych rodzinach:	**Liczba rodzin:**	**Liczba rodzin:**	**Liczba rodzin:**
1	118	116	82
2	81	77	74
3	40	31	40
4 i więcej	12	22	13

Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MP PS - 03 za okres 2014r. – 2016 r.

Wśród klientów MOPS w Stalowej Woli pozostają osoby i rodziny, które wymagają zintensyfikowanych działań i wyspecjalizowanej pracy socjalnej. Dane na przestrzeni lat 2014 – 2016 wskazują na coraz większe znaczenie pracy socjalnej (tabela nr 4). Rośnie liczba rodzin, które oczekują wsparcia w formie wyspecjalizowanej pracy socjalnej w celu pomocy w rozwiązywaniu ich problemów w zakresie: problemów opiekuńczo wychowawczych, przemocy, uzależnień itp. Rodziny te nie oczekują i nie wymagają wsparcia finansowego jedynie pomocy specjalistów.

Ważnym elementem pracy Ośrodka jest pomoc rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo wychowawcze, w prowadzeniu gospodarstwa domowego czy braku umiejętności społecznego funkcjonowania.

W wielu rodzinach pozostających w kręgu zainteresowania pomocy społecznej, występuje kilka przyczyn jej dysfunkcjonalności. W związku z tym, aby wsparcie i pomoc dla rodziny przeżywającej trudności przynosiły zamierzony efekt należy udzielać jej kompleksowo przy wsparciu wielu specjalistów. Specjaliści opracowując plan pomocy dla rodziny muszą go opierać na zasobach tkwiących w rodzinie i w jej najbliższym otoczeniu.

Specjalistyczna praca socjalna w tych rodzinach i na ich rzecz prowadzona jest przez Zespół ds. Pomocy Rodzinie, wyodrębniony w ramach Działu Pomocy Środowiskowej i Integracji Społecznej.

Tabela nr 7. Rodziny objęte wsparciem Zespołu ds. Pomocy Rodzinie, u których dominującym problemem jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Rok	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu ds. Pomocy Rodzinie w tym:	175	194	275
• objętych pomocą materialną i pracą socjalną	116	96	103
• objętych wyłącznie pracą socjalną	59	98	172
Współistniejące problemy:			
• bezrobocie	85	83	86
• niepełnosprawność	46	50	56
• przewlekłe choroby	48	64	52
• przemoc domowa	58	70	174
• alkoholizm	41	47	69
• ubóstwo	59	58	63
Typy rodzin:			
• rodziny niepełne	54	66	80
• rodziny wielodzietne	34	48	42

Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MP PS - 03 za okres 2014r. – 2016 r.

Jak wynika z danych zawartych w sprawozdaniach MOPS na przestrzeni lat 2014- 2016 (patrz tabela 6), pomimo spadku rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w tym pracy socjalnej, to jednocześnie rośnie liczba rodzin wymagających specjalistycznego wsparcia (patrz tabela nr 7). Z uwagi na wzrastające zapotrzebowanie na profesjonalną pomoc rodzinie skład Zespołu ds. Pomocy Rodzinie systematycznie powiększany jest o następnych pracowników socjalnych.

Uzupełnieniem pracy Zespołu ds. Pomocy Rodzinie jest praca asystentów rodziny. Głównym celem pracy asystenta rodziny jest przywrócenie rodzinie przeżywającej trudności, zdolności do wypełniania wszystkich funkcji w sposób prawidłowy.

Asystent rodziny wspólnie z członkami rodziny opracowuje i realizuje plan działania w celu poprawy sytuacji życiowej rodziny w tym zdobywaniu umiejętności prawidłowego

prowadzenia gospodarstwa domowego, rozwiązywaniu problemów socjalnych i psychologicznych.

Tabela nr 8. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny.

	2014	2015	2016
Liczba asystentów rodzin	5	4	4
Liczba rodzin, w tym objętych wsparciem: • do 3 miesięcy • od 4 m-ca do 12 miesięcy • powyżej 1 roku	59 10 15 34	55 7 12 36	47 11 9 27
Zakończona współpraca z rodzinami, w tym z powodu: • osiągnięcia celów • braku efektów • zaprzestania współpracy przez rodziny	15 15 0 0	27 21 2 4	15 9 2 4
Przeciętny czas pracy z rodziną	11 m-cy	17 m-cy	15 m-cy

Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MP PS - 03 za okres 2014r. – 2016 r.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli w latach 2014 -2016 odnotował spadek liczby rodzin objętych wsparciem w formie pracy asystenta rodziny, przy jednoczesnym wzroście liczby rodzin objętych pracą socjalną w Zespole ds. Pomocy Rodzinie: w 2015 r.– 194 rodziny ; 2016 r. – 275 rodzin. Spadek rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny jest spowodowany niechęcią rodzin do wglądu w ich życie rodzinne przez instytucje pomocowe. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, motywując rodzinę do aktywnego współdziałania w realizacji planu pracy z rodziną.

Uzupełnieniem polityki socjalnej gminy są świadczenia rodzinne finansowane z budżetu państwa. System świadczeń rodzinnych jest systemem pozaubezpieczeniowym, zorganizowanym na zasadzie zaopatrzeniowej. System świadczeń rodzinnych oparty jest o zasadę pomocniczości, uwzględniającą regułę, że osobami w pierwszej kolejności zobowiązanymi do łożenia na utrzymanie dzieci są ich rodzice. W przypadku, gdy ich środki i uprawnienia są niewystarczające do wychowania i utrzymania dzieci, przysługuje pomoc państwa w postaci świadczeń rodzinnych. Świadczenia rodzinne uzależnione od spełniania kryterium dochodowego są udzielane na roczne okresy zasiłkowe. Przy ustalaniu uprawnień do świadczeń rodzinnych, uzależnionych od kryterium dochodowego, brane są pod uwagę dochody osiągnięte w roku poprzedzającym okres zasiłkowy. W przypadkach określonych w ustawie dochód ten pomniejsza się o dochód utracony lub powiększa o dochód uzyskany.[3]

[3] Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej *„Informacja o realizacji świadczeń rodzinnych w 2015 r.*, Warszawa, Czerwiec 2016 r.

Tabela nr 9. Świadczenia rodzinne wypłacane przez Urząd Miasta Stalowej Woli na rzecz stalowowolskich rodzin.

Lp.	*Rodzaj świadczenia*	*Wydatki*			*Liczba świadczeń*		
		2014	**2015**	**2016**	**2014**	**2015**	**2016**
1.	Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych	4 205 380	4 010 796	4 665 517	2 829	2 743	3 174
2.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	401 000	153 000	167 000	401	400	447
3.	Świadczenia pielęgnacyjne	1 612 292	2 982 907	3 709 269	2 183	2 499	2 868
4.	Zasiłek pielęgnacyjny	3 708 720	3 717 441	3 751 560	24 234	24 297	24 520
5.	Stypendia socjalne i zasiłki szkolne	562 615	491 615	395 223	498	441	361
6.	Program Rodzina 500+	0	0	22 006 446	0	0	44 170 (3 312 rodzin)

Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Stalowej Woli.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli nr 9 rośnie liczba wypłacanych świadczeń dla rodzin stalowowolskich korzystających ze świadczeń rodzinnych przez Urząd Miasta Stalowej Woli w okresie od 2014 r. do 2016 r.

III. Wsparcie dzienne dla rodzin

Dużą rolę w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną w Gminie Stalowa Wola odgrywają ośrodki wsparcia, świetlice i kluby dla dzieci i młodzieży. Oferta świetlic środowiskowych adresowana jest w szczególności do rodzin potrzebujących wsparcia w opiece na dziećmi. Proponowane przez świetlice zajęcia są bezpłatne i przeznaczone dla dzieci i młodzieży w wieku 6- 18 lat.

Obecnie na terenie miasta funkcjonuje pięć świetlic, w tym dwie o charakterze specjalistycznym:

1. *Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego - Świetlica „TĘCZA" i filia SPWD „Tęcza" przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Stalowej Woli*

Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego Świetlica „Tęcza" prowadzona jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli od 17 lat. Stanowi element wsparcia rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Celem placówki jest zapewnienie opieki wychowawczej dzieciom i młodzieży z rodzin dotkniętych różnymi problemami społecznymi (przemoc, bezrobocie, ubóstwo, niewydolność wychowawcza), tworzenie warunków do nauki i pomoc w nauce, rozwijanie zainteresowań,

eliminowanie zaburzeń zachowania oraz łagodzenie niedostatków wychowawczych. Uczestnikami świetlicy są dzieci i młodzież w wieku od 6 do 16 lat. Z uwagi na rosnące zapotrzebowanie w Stalowej Woli na dzienne wsparcie dzieci i młodzieży, w 2017 roku została uruchomiona ze środków UE filia SPWD „Tęcza".

2. Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego - Świetlica Socjoterapeutyczna „ORATORIUM" prowadzona przez Stowarzyszenie Opieki nad Dziećmi „Oratorium" im. Ks. Bronisława Markiewicza

Głównym celem funkcjonowania świetlicy jest pomoc dzieciom i ich rodzicom w rozwiązywaniu problemów rodzinnych i innych trudności życiowych, stwarzanie dogodnych warunków do zdobywania wiedzy oraz kształtowania właściwego stosunku do nauki i pracy. W ramach prowadzonych zajęć dzieci uczą się przestrzegania zasad współżycia społecznego oraz podnoszenia poziomu kultury osobistej. Świetlica prowadzi zajęcia od poniedziałku do piątku w godzinach od 14 do 19. Oprócz zajęć organizowanych w placówce prowadzony jest szereg inicjatyw wychodzących poza jej siedzibę, np. halowy turniej piłki nożnej, pikniki rodzinne, przegląd kolęd i pastorałek, zimowiska, wycieczki itp.

3. Świetlica Środowiskowa „PROMYCZEK" prowadzona przez Stowarzyszenie Przyjaciół Klasztoru Braci Mniejszych Kapucynów „Pokój i Dobro"

Opiekuńcza placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z rodzin wieloproblemowych na osiedlu Rozwadów. Świetlica „Promyczek" jest działającą od 9 lat placówka wsparcia dziennego prowadzoną przez Stowarzyszenie Przyjaciół Klasztoru Braci Mniejszych Kapucynów „Pokój i Dobro" na osiedlu Rozwadów w Stalowej Woli. Placówka wspiera rodzinę w procesie przygotowania dzieci i młodzieży do samodzielnego życia, kształtowania prawidłowych postaw społecznych poprzez objęcie ich w czasie wolnym opieką oraz działaniami o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym. Jej podstawowym celem jest zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin wieloproblemowych opieki i wychowania które obejmuje zajęcia profilaktyczne i edukacyjno – rozwojowe.

„Promyczek" jest jedyną świetlica zapewniającą opiekę dzieciom i młodzieży pochodzących z dzielnicy Rozwadów (oraz dzielnic sąsiednich, w tym osiedla Piaski i Młodynie).

4. Świetlica Środowiskowa „UŚMIECH" prowadzona przez Stowarzyszenie Trzeźwościowo – Kulturalne „Alternatywa"

Działalność tej placówki jest ukierunkowana wokół wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczej z połączeniem elementów o charakterze profilaktycznym i społecznym.

Głównym celem funkcjonującej świetlicy jest zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży w ich wolnym czasie. Podopieczni placówki mają możliwość uczestniczenia w zajęciach sportowych, plastycznych, muzycznych, informatycznych oraz w organizowanych imprezach okolicznościowych. W okresie wakacyjnym dzieci i młodzież mają możliwość integracji na wspólnych wycieczkach i wyjazdach. Placówka zainicjowała blok zajęć tematycznych obejmujących pięć zagadnień: alkoholizm, prostytucję, tolerancję, wolność i miłość oraz bezpieczne wakacje. Zajęcia prowadzone są w formie warsztatowej.

5. Świetlica Środowiskowa „HUTNICZEK" prowadzona przez Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej „Pryzmat"

Celem działalności jest organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin wieloproblemowych oraz wyrównywanie ich szans stosunku do rówieśników. Placówka organizuje zajęcia dla podopiecznych w poniedziałki, wtorki i czwartki.

IV. Badania ankietowe

Zespół koordynujący pracę nad Programem Wspierania Rodziny dla Gminy Stalowa Wola na lata 2018-2020 przygotował ankietę, która została rozdysponowana do instytucji i organizacji wspierających rodziny. Ankietę wypełniło 48 instytucji i organizacji pozarządowych. Ankieta zawierała 7 pytań.

Badania miały na celu uzyskanie opinii pracowników instytucji i organizacji na następujące kwestie:

1. Z jakimi problemami borykają się stalowowolskie rodziny,
2. Jakie są przyczyny występowania problemów w rodzinach według poszczególnych instytucji i organizacji pozarządowych,
3. Jaki jest zakres oferowanej pomocy i wsparcia dla stalowowolskich rodzin, dzieci i młodzieży,
4. Jakie należy podjąć działania, które zapobiegałyby występującym problemom i ich skutkom zakresie wzmocnienia lub nabycia przez rodziców prawidłowych umiejętności opiekuńczo wychowawczych, wzmocnienia lub nabycia prawidłowych umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, w zakresie zwiększenia wsparcia i zorganizowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Zdaniem 80% respondentów sytuacja rodzin stalowowolskich jest dobra, ale zdarzają się rodziny, wymagające wsparcia i pomocy. Jedynie 17,80 % respondentów wskazało, że sytuacja rodzin jest raczej zła i wymagają one wsparcia i pomocy (patrz wykres nr 6). Żadna z instytucji i organizacji nie wskazała odpowiedzi, że sytuacja rodzin jest zła i jest bardzo dużo rodzin wymagających wsparcia i pomocy.

Wykres nr 6. Ocena instytucji w zakresie sytuacji materialno – bytowej rodzin w gminie Stalowa Wola

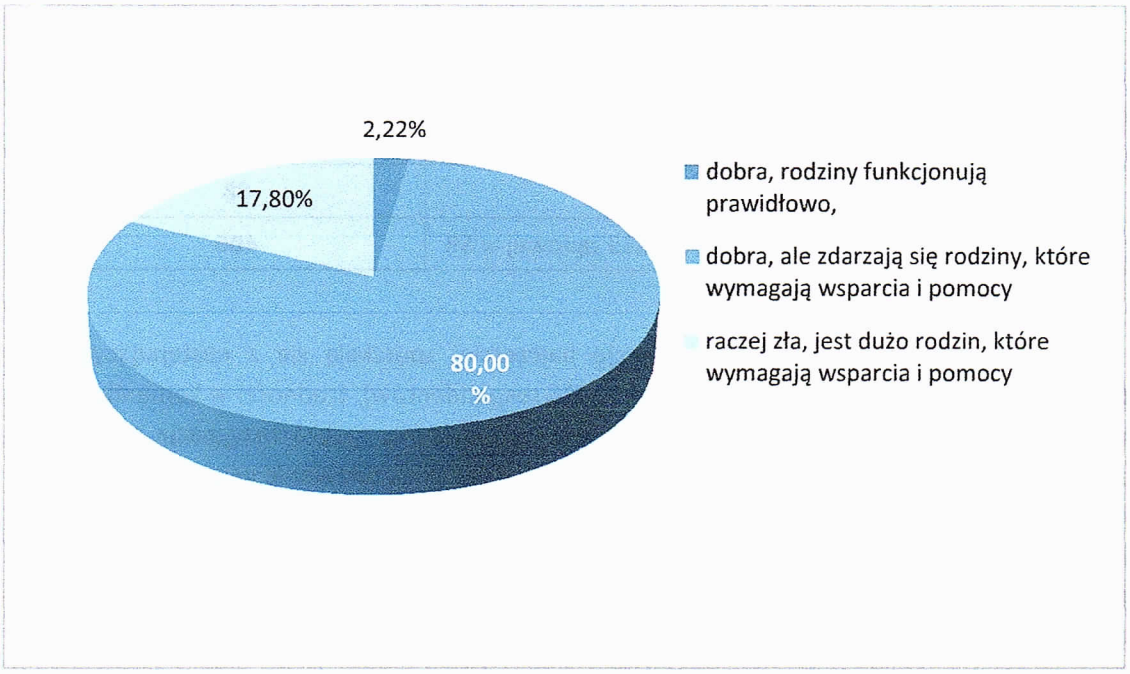

W roku 2016 instytucje i organizacje działające na rzecz rodzin najczęściej udzielały wsparcia i pomocy w formie: psychologicznej (1574 rodzin), pedagogicznej (1764 rodziny), finansowej (1362 rodzin) oraz rzeczowej (1169).

Tabela nr10. Liczba rodzin objętych wsparciem i pomocą przez instytucje w roku2016.

Lp	Formy udzielonego wsparcia i pomocy	Liczba rodzin
1.	**Pomoc /wsparcie psychologiczne**	**1574**
2.	**Pomoc/ wsparcie pedagogiczne**	**1764**
3.	**Pomoc finansowa**	**1362**
4.	**Pomoc rzeczowa**	**1169**
5.	**Inne jakie?**	
	Pomoc prawna	**364**
	Poradnictwo wprawie uzależnień	**124**
	Wsparcie rodziny w związku z występującą przemocy	**195,**
	Wsparcie rodzin asystentura	**47**
	Aktywizacja społeczno-zawodowa w ramach KIS	**35**
	Aktywizacja w formie prac społeczno -użytecznych	**28**
	Działania środowiskowe OSL	**257**
	Praca socjalna	**1960**

	Praca socjalna w oparciu o kontrakt socj.	**163**
	Grupa wsparcia dotycząca spraw wychowawczych	**15**
	Wsparcie duchowe	**330**
	Terapia wielorodzinna	**8**
	Dożywianie	**88**
	Profilaktyka, socjoterapia terapia ind.	**88**
	Nadzór kuratora sądowego w II Zespole KSS sądowej w SR	**406**

W swojej pracy instytucje i organizacje najczęściej spotykają się z następującymi problemami w rodzinach: trudności wychowawcze (26 respondentów), trudności w komunikacji wewnątrz rodziny, brak skłonności do rozwiązywania problemów, szybka rezygnacja z prób naprawy sytuacji (20 respondentów), alkoholizm(18 respondentów), osłabienie więzi rodzinnych (17 respondentów). Jak wynika z przeprowadzonej analizy instytucje i organizacje powinny w swojej pracy skupić się na pomocy rodzinie w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, pogłębianiu wiedzy i umiejętności w tym zakresie, umiejętności rozwiązywaniu problemów, reagowaniu na sytuacje kryzysowe.

Tabela nr 11. Przyczyny występowania problemów w rodzinach.

Lp.	Przyczyny występowania problemów w rodzinach.	Liczba odpowiedzi
1.	Zła sytuacja materialna	**15**
2.	Brak pracy	**7**
3.	Uzależnienia	**28**
4.	Brak poczucia stabilizacji w związkach nieformalnych	**11**
5.	Niepełna rodzina – samotne wychowywanie dzieci przez jednego z rodziców	**26**
6.	Konieczność wyjazdu za granicę w poszukiwaniu pracy przez jednego lub obojga rodziców	**20**
7.	Zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej: dziadkowie –rodzice – dzieci, na rodzinę: rodzice- dzieci	**2**
8.	Izolacja i problemy związane ze sprawowaniem opieki nad chorym lub niepełnosprawnym członkiem rodziny	**5**
9.	Kariera zawodowa rodziców, brak czasu dla dzieci	**20**
10.	Brak "nadzoru społecznego", anonimowość, brak zainteresowania środowiska lokalnego	**6**
11.	Brak chęci do zmiany stylu życia, pomimo oferowanej pomocy i wsparcia ze strony instytucji do tego powołanych	**1**
12.	Brak przykładu z domu rodzinnego jak prowadzić dom i wychowywać dzieci	**1**

Najczęstszymi przyczynami występowania problemów w rodzinach według respondentów są: uzależnienia, niepełna rodzina – samotne wychowywanie dzieci przez jednego z rodziców, konieczność wyjazdu za granicę w poszukiwaniu pracy przez jednego lub obojga rodziców, kariera zawodowa rodziców, brak czasu dla dzieci (patrz tabela nr 11).

Przedstawiciele instytucji i organizacji również odpowiedzieli na pytanie jakie działania w gminie Stalowa Wola należy podjąć, aby zapobiegać występowaniu problemów w rodzinie lub zapobiegać negatywnym skutkom ich występowania w zakresie:

1. Działań zmierzających do wzmocnienia więzi lub nabycia przez rodziców umiejętności opiekuńczo-wychowawczych poprzez określenia stopnia ważności w skali od 0 (zdecydowanie nie) do 10 (zdecydowanie tak). Respondenci wskazali, że zdecydowanie działania powinny zmierzać w kierunku stosowania odpowiednich metod wychowawczych przez rodziców , nabycia umiejętności konstruktywnego rozwiązywania konfliktów oraz prawidłowej komunikacji w rodzinie.
2. Działań zmierzających do wzmocnienia lub nabycia przez rodziców prawidłowych umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego poprzez określenia stopnia ważności w skali od 0 (zdecydowanie nie) do 10 (zdecydowanie tak). Respondenci wskazali, że zdecydowanie działania powinny zmierzać w kierunku dbania o higienę i zdrowy styl życia członków rodziny, podziału obowiązków domowych w rodzinie, hierarchii potrzeb w rodzinie oraz przygotowywania pełnowartościowych posiłków, zróżnicowanych i ekonomicznych posiłków dostosowanych do wieku i potrzeb dzieci.
3. Działań zmierzających do zwiększenia zakresu wsparcia i zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez określenia stopnia ważności w skali od 0 (zdecydowanie nie) do 10 (zdecydowanie tak). W tym zakresie respondenci zwrócili szczególną uwagę na konieczność rozszerzenia oferty zajęć kulturalno –sportowych w gminie. W mniejszym stopniu wskazali na rozszerzanie organizowanych zajęć w świetlicach szkolnych i zajęć pozalekcyjnych w szkołach.

Z pośród instytucji i organizacji działających na rzecz rodziny w Gminie Stalowa Wola respondenci wskazali w szczególności na Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli, świetlice środowiskowe, placówki oświatowe (przedszkola, szkoły) jako te, które swoją działalnością mogą przyczynić się do poprawy sytuacji stalowowolskich rodzin. Nie mniejsza rolę spełniają w ich opinii instytucje kultury, fundacje, organizacje i stowarzyszenia pozarządowe działające również przy Kościołach.

V. Analiza SWOT w obszarze wsparcia rodziny.

Mocne strony	*Słabe strony*
Funkcjonujące w Gminie Stalowa Wola instytucje z obszaru polityki społecznej; Działalność Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Ośrodek Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych w Stalowej Woli; Wykwalifikowana i doświadczona kadra pracowników instytucji/organizacji działających na rzecz rodziny; Działalność Zespołu ds. Pomocy Rodzinie przy MOPS w Stalowej Woli; Praca asystentów rodziny; Działalność placówek wsparcia dziennego w tym specjalistycznych placówek; Realizacja zajęć edukacyjnych dla rodziców; Działalność Organizowania Społeczności Lokalnej przy MOPS w Stalowej Woli; Baza ośrodków udzielających wsparcia i poradnictwa specjalistycznego w tym dotyczącego uzależnienia od alkoholu; Współpraca instytucji/organizacji udzielających wsparcia rodzinie; Zintegrowany system przeciwdziałania przemocy rodzinie: • Zespół Interdyscyplinarny/grupy robocze; • Porozumienie z dnia 4.12.2017 r. w sprawie przyjęcia „Standardów działania w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową"; Realizacja projektów na rzecz rodzin i dla rodzin; Działalność stalowowolskich organizacji pozarządowych;	Długie terminy oczekiwania na wolne miejsce i rehabilitację dla dzieci w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Ośrodek Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych w Stalowej Woli; Niekorzystne prognozy demograficzne, starzejące się społeczeństwo; Brak mieszkań wspomaganych dla osób opuszczających system pieczy zastępczej; Brak rodzin wspierających; Niewystarczająca oferta wsparcia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych; Niewystarczająca oferta w zakresie organizacji grup wsparcia i grup samopomocowych Brak oferty usług specjalistycznych; Brak poradni rodzinnej; Niewystarczająca baza ośrodków terapeutycznych/uzależnienia (innych niż alkohol); Niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach i żłobkach; Niewystarczająca liczba ofert pracy dla kobiet; Niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych i socjalnych / długi czas oczekiwania na mieszkanie komunalne i socjalne; Brak mieszkań chronionych dla samotnego rodzica z dzieckiem; Niewystarczająca liczba rodzin zastępczych (zbyt małe zainteresowanie potencjalnych kandydatów) Brak zawodowej rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego; Niewystarczająca wiedza dotycząca

Działalność placówek oświatowych, realizacja programów edukacyjnych w szkołach i przedszkolach; Funkcjonujące na terenie Gminy dwa żłobki; Oferta kulturalna w zakresie spędzania czasu wolnego dla rodzin, dzieci młodzieży; Ulgi dla rodzin wielodzietnych w ramach Karty Dużej Rodziny; Możliwość podejmowania działań w zakresie Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem"; Współpraca koordynatorów pieczy zastępczej i asystentów rodziny w utrzymaniu i powrocie dziecka do rodziny biologicznej; Poprawiająca się sytuacja na stalowowolskim rynku pracy.	funkcjonowania Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem"; Niewystarczający dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla dzieci i młodzieży/ zbyt długi okres oczekiwania; Brak lokalnego systemu identyfikacji i monitorowania sytuacji rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Szanse	***Zagrożenia***
Możliwość udzielania kompleksowego wsparcia dedykowanego w ramach Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem"; Funkcjonowanie programu Rządowego 500+; Budowa mieszkań komunalnych; Poprawa zasobów lokalowych MOPS/lepsza jakość świadczonych usług; Usamodzielnianie się rodzin; Niski poziom bezrobocia; Rozwój oferty społeczno- kulturalnej skierowanej do dzieci i młodzieży; Zwiększenie świadomości (w tym działania edukacyjne) w zakresie reagowania, zapobiegania rozprzestrzeniania się insektów w gminie; Wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia.	Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla młodzieży; Migracja młodych osób; Starzejące się społeczeństwo; Dostępność do używek i środków psychoaktywnych osób niepełnoletnich; Brak inicjatyw promujących wzorce w zakresie zdrowego stylu życia; Słabsza kondycja psychiczna osób dorosłych, młodzieży – skłonność do zachowań ryzykownych; Marnotrawienie środków finansowych przez rodziny; Rozprzestrzenianie się insektów w lokalach mieszkalnych w Stalowej Woli; Zwiększona mobilność rodzin, brak poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji w rodzinach,; Brak hospicjum stacjonarnego i domowego;

	Brak lekarza psychiatry i neurologa dziecięcego; Niepełna diagnoza zagrożeń występujących w rodzinach.

Analiza SWOT została przeprowadzona przez zespół pracowników MOPS oraz przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych w Stalowej Woli. Oparta została na wiedzy i doświadczeniu osób zajmujących się wsparciem rodzin.

W wypracowanej analizie SWOT dominują zarówno mocne jak i słabe strony w obszarze pomocy dziecku i rodzinie. Wskazano także wiele zagrożeń, niemniej jednak znaczna cześć analizy wskazuje na szanse, które pozwolą na wprowadzania zmian w dziedzinie wsparcia rodzin.

Z analizy SWOT wynika, że posiadane zasoby powinny stanowić podstawę do podejmowania skutecznych działań. Jednak należy wziąć pod uwagę elementy mające wpływ na całokształt założeń programowych, m.in.: ogólnokrajowa polityka prorodzinna i lokalny rynek pracy, nieprzewidywalność ludzkich zachowań, które mogą wpłynąć na zmianę prognoz.

Dokonana analiza SWOT jest podstawą do wyznaczenia kierunków działań na kolejne lata realizacji Programu.

VI. Zasoby instytucjonalne.

Podmioty oferujące wsparcie i pomoc rodzinom z dziećmi na terenie Stalowej Woli to w szczególności:

1. Urząd Miasta Stalowej Woli (UM)*;
2. Starostwo Powiatowe w Stalowe Woli,
3. Sąd Rejonowy w Stalowej Woli
4. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli (MOPS),
5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli (PCPR)
6. Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej w Stalowej Woli(SOWiIK),
7. Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli (KPP),
8. Placówki Wsparcia Dziennego (PWD):

- Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego (SPWD) Świetlica „Tęcza" i Filia SPWD przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Stalowej Woli,
- Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego – Świetlica Socjoterapeutyczna „Oratorium" prowadzona przez Stowarzyszenie Opieki Nad Dziećmi „Oratorium" im bł. Ks. Bronisława Markiewicza w Stalowej Woli,
- Świetlica „Hutniczek" prowadzona przez Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej „Pryzmat" w Stalowej Woli,
- Świetlica „Uśmiech" prowadzona przez Stowarzyszenie Klubu Abstynenta „Alternatywa" w Stalowej Woli,
- Świetlica Środowiskowa „Promyczek" prowadzona przez Stowarzyszenie Przyjaciół Klasztoru Braci Mniejszych Kapucynów „Pokój i Dobro" w Stalowej Woli,

9. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Stalowej Woli (PPP),

10. Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli (PUP),
11. Miejski Dom Kultury w Stalowej Woli (MDK),
12. Spółdzielczy Dom Kultury w Stalowej Woli (ŚDK),
13. Muzeum Regionalne w Stalowej Woli,
14. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Stalowej Woli (MOSiR),
15. Miejska Biblioteka Publiczna imienia Melchiora Wańkowicza w Stalowej Woli,
16. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Stalowej Woli,
17. Domy Dziecka,
18. Placówki Oświatowe,
19. Organizacje pozarządowe (NGO),
20. Parafie i związki wyznaniowe

** w dalszej części sprawozdania użyte zostaną wskazane wyżej skróty nazw poszczególnych podmiotów.*

VII. Część programowa.

Realizacja Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Stalowa Wola na lata 2018-2020 należy do Gminy Stalowa Wola oraz do instytucji i organizacji działających na rzecz rodziny. Program jest dokumentem o charakterze otwartym i może być uaktualniany adekwatnie do wyników przeprowadzanej ewaluacji.

W lokalnym systemie działań w zakresie rozwiązywania problemów rodziny uwzględniono uczestnictwo różnych podmiotów i instytucji działających na terenie Gminy Stalowa Wola.

Cel główny:

Skuteczne wspieranie stalowowolskich rodzin w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy nr 1: Analiza sytuacji rodzinnej i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie.

Lp.	Działania	Wskaźnik/Miernik	Kluczowi realizatorzy	Terminy
1.	Tworzenie rejestru rodzin, w których dzieci zagrożone są umieszczeniem w zastępczych formach opieki.	1.Liczba rodzin 2.Liczba dzieci	Sąd Rejonowy w Stalowej Woli, jednostki pomocy społecznej, Starostwo Powiatowe	2018 – 2020 Wg potrzeb
2.	Monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem.	1. Liczba rodzin	Sąd Rejonowy w Stalowej Woli, jednostki pomocy społecznej, placówki wsparcia dziennego, Gmina, Starostwo Powiatowe	2018 – 2020 Wg potrzeb
3.	Prowadzenie diagnozy potrzeb rodzin, kryzysu w rodzinie, określenie potencjału rodziny, ustalenie możliwości wsparcia w środowisku.	1.Liczba kontraktów socjalnych 2.Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych 2.Liczba rodzin biorących udział w grupach wsparcia	Gmina, jednostki pomocy społecznej, SOWiIK	2018 – 2020 Wg potrzeb

Cel szczegółowy nr 2: Podejmowanie działań profilaktycznych sprzyjającej umacnianiu rodziny i wypełnianiu przez nią funkcji opiekuńczo – wychowawczej

Lp.	Działania	Wskaźnik/Miernik	Kluczowi realizatorzy	Terminy
1.	Wsparcie rodzin w zakresie ich integracji poprzez organizację spotkań, warsztatów zapobiegających izolacji, pikników rodzinnych.	1. Liczba zorganizowanych spotkań integracyjnych zapobiegających izolacji. 2. Liczba zorganizowanych warsztatów. 3. Liczba zorganizowanych pikników rodzinnych.	Gmina, jednostki pomocy społecznej, Miejski Dom Kultury, Spółdzielczy Dom Kultury, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, NGO, Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum Regionalne	2018 – 2020 Wg potrzeb
2.	Wspieranie rodziców w wychowaniu i edukacji dzieci oraz zagospodarowanie czasu wolnego.	1.Liczbadzieci uczestniczących w zajęciach reintegracyjnych. 2.Liczba dzieci biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych. 3.Liczba dzieci biorących udział w zajęciach w ramach czasu wolnego.	Gmina, Starostwo Powiatowe, Placówki Oświatowe, NGO, Miejski Dom Kultury, Spółdzielczy dom Kultury, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum Regionalne	2018 – 2020 Wg potrzeb
3.	Opracowanie i wdrażanie projektów socjalnych i programów profilaktyczno – edukacyjnych dla rodzin z dziećmi.	1.Liczba zrealizowanych projektów socjalnych. 2.Liczba rodzin biorących udział w projektach socjalnych. 3. Liczba zrealizowanych programów profilaktyczno – edukacyjnych.	MOPS, placówki oświatowe, NGO	2018 – 2020 Wg potrzeb
4.	Organizacja grup wsparcia dla rodzin, które borykają się z różnymi problemami.	1. Liczba zorganizowanych grup wsparcia. 2. Liczba rodzin biorących udział w grupach wsparcia.	MOPS, SOWIiK, Miejski Dom Kultury, Starostwo Powiatowe – PCPR, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, NGO	2018 – 2020 Wg potrzeb

5.	Działania środowiskowe na rzecz społeczności lokalnej (OSL) – opracowanie i realizacja Programów Aktywności Lokalnej.	1. Liczba spotkań obywatelskich. 2. Liczba spotkań z Partnerami. 3. Liczba osób objętych wsparciem OSL. 4. Liczba Programów Aktywności Lokalnej.	MOPS,	2018 – 2020 Wg potrzeb
6.	Edukacja społeczna, prowadzenie działań profilaktycznych na rzecz rodziny- wypełniania funkcji rodzicielskich (m. in. konferencje wystawy, kampanie społeczne itp.).	1.Liczba konferencji, wystaw, kampanii społecznych, itp.. 2.Liczba uczestników.	Gmina. Starostwo Powiatowe, MOPS, SOWiK	2018 – 2020 Wg potrzeb
7.	Organizacja narad, szkoleń konferencji, superwizji służących podnoszeniu kwalifikacji pracowników i doskonaleniu systemu współpracy lokalnych instytucji i organizacji działających na rzecz rodziny.	1.Liczba narad, szkoleń, konferencji. 2. Liczba uczestników narad, szkoleń, konferencji. 3.Liczba superwizji. 4.Liczbauczestników superwizji.	Gmina. Starostwo Powiatowe, MOPS, SOWiK, NGO	2018 – 2020 Wg potrzeb

Cel szczegółowy nr 3: Poprawa funkcjonowania rodzin w obszarze socjalnym i bytowym

Lp.	Działania	Wskaźnik/Miernik	Kluczowi realizatorzy	Terminy
1.	Wsparcie finansowe i rzeczowe dla rodzin.	1. Liczba rodzin objętych wparciem finansowym. 2. Liczba rodzin objętych wsparciem rzeczowym.	Gmina, MOPS , NGO	2018 – 2020 Wg potrzeb
2.	Objęcie dożywianiem rodzin w ramach realizacji rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania".	1. Liczba rodzin objętych programem.	MOPS, NGO, Gmina	2018 – 2020 Wg potrzeb
3.	Wsparcie rodzin wieloproblemowych przez Zespół ds. Pomocy Rodzinie.	1.Liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu.	MOPS	2018 – 2020 Wg potrzeb

4.	Zapewnienie pomocy rodzinom w formie pracy z asystentem rodziny.	1.Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.	MOPS	2018 – 2020 Wg potrzeb
		2.Liczba rodzin, z którymi został zrealizowany plan działania.		
		3.Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny w ramach realizacji zadań wynikających z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem".		
		4.Liczba rodzin, z którymi został zrealizowany plan działania w ramach realizacji zadań wynikających z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem"..		
5.	Zapewnienie pomocy rodzicom lub opiekunom prawnym dzieciom/osobom niepełnosprawnym w formie prac społecznie użytecznych „Pomoc w domu".	1.Liczba rodzin objętych wsparciem „Pomoc w domu" związanym z realizacją codziennych obowiązków domowych.	MOPS	2018 – 2020 Wg potrzeb
6.	Rozwijanie interdyscyplinarnego podejścia do rozwiązywania problemów rodzin.	1. Liczba spotkań interdyscyplinarnych/zespołów multiprofesjonalnych.	MOPS, SOWIiK, PCPR, Zespół Interdyscyplinarny, Domy Dziecka, placówki oświatowe	2018 – 2020 Wg potrzeb
		2. Liczba rodzin, których dotyczyły spotkania interdyscyplinarne/zespoły multiprofesjonalne.		
		3.Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty.		
7.	Prowadzenie programów dotyczących aktywizacji społecznej dla rodziców.	1. Liczba zrealizowanych programów.	MOPS, NGO	2018 – 2020 Wg potrzeb
		2. Liczba rodziców biorących udział w programach.		
8.	Udzielenie pomocy specjalistycznej (niepełnosprawność, przemoc w rodzinie, uzależnienia, itp.).	1. Liczba osób objętych terapią.	MOPS, SOWIiK, PPP	2018 – 2020 Wg potrzeb
		2. Liczba dzieci objętych terapią.		

		3. Liczba zrealizowanych porad psychologicznych.		
		4. Liczba zrealizowanych porad prawnych.		
		5. Liczba zrealizowanych porad socjalnych.		

VI. Adresaci programu.

Adresatami działań programu są nie tylko rodziny z dziećmi, które doświadczają trudności w swoim funkcjonowaniu, ale każda rodzina zamieszkała na terenie gminy Stalowa Wola. Oferta Gminy Stalowa Wola ma być atrakcyjna, przystępna, spełniać swoją misję profilaktyczną i ułatwiać wychowanie dziecka, promując tym samym model rodziny z dziećmi.

VII. Zakładane efekty realizacji Programu.

1. Rozwój profesjonalnych form pomocy.

2. Poprawa funkcjonowania stalowowolskich rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagającym wsparcia.

3. Wzbogacanie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

VIII. Finansowanie programu.

Źródłem finansowania zadań określonych w programie Wsparcia Rodzin na lata 2018 - 2020 dla Gminy Stalowa Wola są środki finansowe pochodzące z budżetu gminy Stalowa Wola, a także środki uzyskane z dotacji z budżetu państwa, dotacji unijnych a także środki budżetowe poszczególnych podmiotów zaangażowanych w realizację Programu.

IX. Monitoring i ewaluacja.

Monitoring będzie polegał na gromadzeniu i opracowaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań programowych. Umożliwi to bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań i jednocześnie pozwoli na wprowadzenie modyfikacji oraz dokonywanie korekt w sytuacji pojawienia się istotnych zmian w obszarze społecznym.

<u>Zagadnienia poddane monitoringowi: Monitoring kierunków działań oraz weryfikacja rezultatów monitoringu:</u>

1) które zadania za rok poprzedni zostały zrealizowane zgodnie z harmonogramem? założeniami programu w poszczególnych obszarach?

2) które zadania za rok poprzedni nie zostały zrealizowane wraz z podaniem przyczyny?

3) opóźnienia w realizacji zadania wraz z podaniem powodu realizacji bądź przyczynami nie rozpoczęcia realizacji?

4) jakie nowe zadania należałoby uwzględnić w Programie Wspierania Rodziny dla Gminy Stalowa Wola?

5) czy są ewentualne zmiany w realizacji zadań przewidzianych do realizacji w późniejszym okresie?

Celem monitorowania Programu jest pokazanie wiarygodnych, rzetelnych informacji o stanie zaawansowanych prac, postępach, uchybieniach w realizacji zadań, zmianie zakresu zadań czy też o zaniechaniu realizacji zadania wraz z przyczynami i uzasadnieniem takiego stanu rzeczy.

Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z instytucji/podmiotów zaangażowanych i odpowiedzialnych za wdrażanie Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Stalowa Wola na lata 2018-2022 na podstawie RAPORTU Z REALIZACJI PROGRAMU DLA INSTYTUCJI I PODMIOTÓW ZAANGAŻOWANYCH W REALIZACJĘ PROGRAMU (wg ustalonego wzoru), które będą przekazywane do MOPS do dnia 31 stycznia każdego roku.

Informacja dotycząca realizacji Programu oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez Dział Obsługi Świadczeń i Koordynacji Programów Społecznych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Stalowej Woli.

Wnioski z monitoringu i rekomendacji w formie sprawozdania będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Programu. Sprawozdanie z monitoringu będzie sporządzane do dnia 31 marca każdego roku i przedkładane Radzie Miejskiej przez Dyrektora MOPS.

Wzór raportu:

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU DLA INSTYTUCJI I PODMIOTÓW ZAANGAŻOWANYCH W REALIZACJĘ PROGRAMU:

Lp.	*Numer i nazwa zakresu*	*Nazwa działania*	*Nazwa wskaźnika*	*Stopień osiągnięcia wskaźnika w okresie objętym sprawozdaniem*	***Uwagi**: w przypadku podania stopnia osiągnięcia wskaźnika O lub brak danych należy podać przyczyny nierealizowania działań lub opóźnień w ich realizowaniu. W uwagach również mogą znaleźć się informacje/sugestie dotyczące ewentualnych zmian w realizacji zadań.*

Ewaluacja Programu służyć będzie ocenie skuteczności podejmowanych działań oraz osiąganych rezultatów. Ewaluacja oparta będzie o następujące kryteria:

Trafność	Czy założenia Programu realizowane są zgodnie z potrzebami, które mają być zaspokojone, lub problemami, jakie mają zostać rozwiązane.
Skuteczność	Porównanie faktycznych, rezultatów oraz oddziaływanie z wcześniejszymi przewidywaniami.
Efektywność	Zweryfikowanie, czy powyższe osiągnięcia są adekwatne do poniesionych nakładów.
Użyteczność	Sprawdzenie, czy wyniki Programu okazały się rzeczywiście korzystne dla jego odbiorców.
Trwałość	Dostarczenie informacji na temat szans trwania efektów przedsięwzięcia w perspektywie średnio - i długookresowej

Wynikiem przeprowadzenia ewaluacji będzie sporządzenie Raportu Ewaluacyjnego na koniec realizacji Gminnego Programu Wsparcia Rodziny na lata 2018 – 2020, w terminie do 31 marca roku następnego i przekazanie Radzie Miejskiej w Stalowej Woli przez Dyrektora MOPS.